

บทที่ 6

ค่านิยมของครู

ความหมายของค่านิยม

ก่อ สวัสดิพานิช (2518: 46) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลเห็นว่ามีคุณค่า จึงยอมรับมาปฏิบัติและหวงแหนไว้ระยะหนึ่ง ค่านิยมอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสมัยและความคิดเห็นของคนในสังคม

พนัส หันนาคินทร์ (2523: 20-23) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง ความโน้มเอียงหรือแนวทางที่คนจะประพฤติปฏิบัติตนไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง ที่ตัวเองได้พิจารณาไตร่ตรองแล้วว่า เป็นสิ่งที่ดีสำหรับตนหรือสังคมยอมรับนับถือ และปฏิบัติตามแนวคิดนั้น ๆ อย่างสม่ำเสมออย่างน้อยก็ชั่วระยะหนึ่ง

สาโรช บัวศรี (2529: 8) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง แนวทางที่คนจะประพฤติปฏิบัติไปในทางใดทางหนึ่งที่ได้พิจารณาแล้วว่า เป็นสิ่งที่ดีหรือสังคมยอมรับและปฏิบัติไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง

กู๊ด (Good 1973: 637) ให้ความหมายของค่านิยมว่า ค่านิยม หมายถึง คุณลักษณะใด ๆ ที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญในด้านจิตวิทยา สังคม ศีลธรรมหรือสุนทรียภาพ

เมื่อพิจารณาความหมายของค่านิยมตามที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ค่านิยม หมายถึง แนวความคิด ความประพฤติหรือการกระทำใด ๆ ที่คนหรือสังคมเห็นชอบว่าเป็นสิ่งที่ควรแก่การประพฤติปฏิบัติตามจึงยอมรับนับถือเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ อาจจะเป็นระยะเวลาหนึ่งหรือตลอดไป ค่านิยมของคนนั้นอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยได้

ความสำคัญของค่านิยม

ค่านิยมมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในทุกสังคม เพราะค่านิยมสามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพความแตกต่างทางสังคมได้ ความสำคัญของค่านิยม มีดังนี้

1. เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์
2. เป็นหลักในการประเมินผลของความประพฤติ
3. ช่วยรักษาเอกราชของชาติให้มั่นคงยืนยาว

ลักษณะสำคัญของค่านิยม

แรธส์ ฮาร์มิน และไซมอน (Raths, Harmin and Simon: 1966) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาลักษณะของสิ่งที่จัดเป็นค่านิยมไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. การเลือกอย่างเสรี สิ่งที่เป็นค่านิยมต้องมีการเลือกอย่างเสรี หากมีการบังคับอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว จะไม่เป็นค่านิยมที่แท้จริง เพราะไม่ได้เกิดจากความนิยมหรือเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ อย่างแท้จริง

2. การเลือกจากหลาย ๆ ตัวเลือก ค่านิยมที่เลือกนั้นเรามีโอกาสได้เลือกอย่างอื่นอีกหรือไม่ หากมีเพียงอย่างเดียวก็หมายความว่า เราไม่มีโอกาสเลือกคุณค่าด้วยการนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ถ้ามีเพียงอย่างเดียว คือ จะรับหรือไม่รับเท่านั้น นั่นคือ ไม่มีโอกาสได้พิจารณาข้อดีข้อเสีย ดังนั้น ค่านิยมที่เราจะยึดถือนั้นต้องได้มาจากค่านิยมหลาย ๆ อย่าง เพื่อจะได้มีโอกาสเปรียบเทียบคุณสมบัติต่าง ๆ ได้

3. การเลือกหลังจากการพิจารณาผลของแต่ละตัวเลือก การเลือกค่านิยมนั้นจะต้องมีการพิจารณาข้อดีข้อเสียของสิ่งต่าง ๆ ที่จะตามมา ถ้าเลือกโดยไม่มีการพิจารณาให้รอบคอบแล้ว ไม่ถือว่าเป็นค่านิยม การเลือกค่านิยมต้องไม่ใช่อารมณ์ แต่ควรใช้สติปัญญาไตร่ตรองให้รอบคอบ

4. การให้คุณค่าที่ยั่งยืน ค่านิยมที่เลือกแล้วต้องมีการรักษาอย่างจริงจัง มั่นคง ถึงแม้ว่าจะไม่สบายใจที่จะทำ แต่ก็ควรทำด้วยสำนึกในคุณค่าและความภาคภูมิใจ เช่น การปราบปรามผู้เป็นภัยต่อแผ่นดินด้วยการเสี่ยงชีวิต แต่เราก็มุ่งมั่นกว่าการที่จะอยู่อย่างทาส

5. การยืนหยัดในค่านิยมที่ได้เลือกแล้วอย่างมั่นคง หากเราไม่แน่ใจในค่านิยมที่เราเลือกเราอาจจะเกิดความกระดากอายต่อการยอมรับในค่านิยมนั้น และไม่กล้ายืนยันถึงคุณค่าความดีของค่านิยมนั้นให้คนอื่นทราบ โดยเฉพาะกับผู้ที่ไม่เป็นมิตรหรือผู้ที่ไม่เห็นด้วย

6. การกระทำตามค่านิยมที่ได้เลือก แสดงออกด้วยการปฏิบัติเพื่อให้คนอื่นเห็นว่าเรายอมรับในค่านิยมนั้น เช่น การเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์หรือเวลา เพื่อการกระทำตามค่านิยมที่เรายอมรับ ทั้งนี้ เพราะค่านิยมจะเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการดำเนินชีวิตของเรา หากเรายอมรับค่านิยมใด แต่ไม่ปฏิบัติตามก็จะเรียกเป็นค่านิยมไม่ได้

7. การกระทำซ้ำ ๆ มีการกระทำซ้ำ ๆ ในค่านิยมที่เรายอมรับ การกระทำเพียงครั้งเดียวแล้วหายไป จะเรียกว่าเป็นค่านิยมไม่ได้ ค่านิยมต้องคงทนถาวรและเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของเราในช่วงเวลาอันยาวนานพอสมควร

สรุปว่าลักษณะของค่านิยมทั้ง 7 ประการนี้ จะตั้งอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการทั้งสาม คือ การเลือก (Choosing) การทดสอบ (Prizing) และการกระทำ (Acting)

1. การเลือก สามารถทำได้
 - 1.1 อย่างเสรี
 - 1.2 จากหลาย ๆ ตัวเลือก
 - 1.3 หลังจากได้พิจารณาถึงผลที่จะเกิดจากการปฏิบัติตามค่านิยมแต่ละอย่างแล้ว
2. การยกย่องเชิดชู สามารถทำได้โดย
 - 2.1 การยกย่องเชิดชูและมีความสุขกับค่านิยมที่เลือก
 - 2.2 เต็มใจที่จะยืนหยัดในค่านิยมนั้นอย่างเปิดเผย
3. การกระทำ แสดงออกโดย
 - 3.1 ตามค่านิยมที่ยอมรับยึดถือกัน
 - 3.2 ซ้ำเป็นประจำในแบบกระสวนของชีวิตบางประการ

ชนิดของค่านิยม

ชนิดของค่านิยม ตามแนวความคิดของฟีนิกซ์ (Phenix) มีอยู่ 6 ชนิด คือ

1. ค่านิยมทางวัตถุ (Material Values) เป็นค่านิยมที่ช่วยให้ชีวิตและร่างกายของคนเรายืดอายุต่อไป ได้แก่ ปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

2. ค่านิยมทางสังคม (Social Values) เป็นค่านิยมที่กำหนดให้เกิดความรัก ความเข้าใจ ความต้องการทางสังคมของบุคคล

3. ค่านิยมทางความจริง (Truth Values) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับความจริง ซึ่งเป็นค่านิยมที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้ที่ต้องการหาความรู้

4. ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Values) เป็นค่านิยมที่ทำให้เกิดความรับผิดชอบ
ที่ดี

5. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Values) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับความซาบซึ้ง
ในความดีความงามของสิ่งต่าง ๆ

6. ค่านิยมทางศาสนา (Religious Values) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความ
ปรารถนา ความสมบูรณ์ในชีวิต รวมทั้งความศรัทธาและการบูชาทางศาสนาด้วย

สารโธ บัศรี (2526: 10) ได้กล่าวอธิบายว่า ค่านิยมโดยทั่วไปสามารถจำแนก
เป็น 2 ประการ คือ

1. ค่านิยมพื้นฐาน (Basic Values) ประกอบด้วยค่านิยม
 - 1.1 ทางศีลธรรม (Moral Values)
 - 1.2 ทางคุณธรรม (Ethical Values)
 - 1.3 ทางธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรม (Cultural Values)
 - 1.4 ทางกฎหมาย (Legal Values)
2. ค่านิยมวิชาชีพ (Professional Values) ประกอบด้วยค่านิยม
 - 2.1 ด้านอุดมการณ์ในชีวิตของตน
 - 2.2 ด้านวินัยของวิชาชีพของตน
 - 2.3 ด้านมารยาทของวิชาชีพของตน
 - 2.4 ด้านพระราชบัญญัติเกี่ยวกับวิชาชีพของตน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมมีอยู่หลายประการ เช่น

1. ครอบครัว เป็นสถาบันแรกที่สร้างบุคลิกภาพหรือลักษณะนิสัยให้แก่เด็ก พ่อแม่
จึงควรมีมาตรฐานปลูกฝังในการอบรมสั่งสอนลูก ๆ เช่น ศีลธรรม มโนธรรม ขนบธรรมเนียม
ประเพณี วัฒนธรรม เป็นต้น

2. เพื่อนบ้าน มีความสำคัญเพราะมีการติดต่อคบค้าสมาคมอยู่เนื่อง ๆ ย่อม
ได้รับค่านิยมต่าง ๆ

3. **โรงเรียน** มีอิทธิพลต่อความประพฤติของนักเรียนมากไม่น้อยกว่าทางบ้าน เพราะโรงเรียนมีหน้าที่สอนวิชาการ อบรมจริยธรรม และฝึกภาคปฏิบัติ

4. **ศาสนา** มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการปลูกฝังค่านิยมทางจริยะ และถือเป็นมาตรฐานการตัดสินความดีและความชั่ว ถูก ผิด โดยตรง

5. **วรรณกรรมและศิลปกรรม** มีอิทธิพลต่อความประพฤติของเด็ก เช่น การแสดงความกล้า ความคดโกง ความโหดร้ายทารุณ ความเมตตาสงสาร เป็นต้น

6. **สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ** มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้หรือบริการทางสังคม จึงควรใช้วิจารณญาณ ตัดสินตามความเหมาะสมของสภาพชีวิต วัยและฐานะการเงิน

7. **สื่อสารมวลชน** มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังค่านิยมของผู้อื่น ผู้ฟัง ผู้ชมรายการ อาจทำให้จิตใจอ่อนไหว คล้อยตาม หรือ อยากทดลองโดยไม่รู้ตัว

8. **ภาวะเศรษฐกิจ** มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตประจำวัน อาจทำให้คนเรา ตัดสินใจในการทำความดี หรือความชั่วได้

9. **ขนบธรรมเนียมประเพณี** ถือเป็นมาตรฐานตัดสินความดีและความชั่วอย่างหนึ่ง คือ ถ้าถือปฏิบัติตามจารีตประเพณี ก็ได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็นคนดี และถ้าฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็ถือว่าเป็นคนเลว คนชั่ว เป็นคนไม่ดี

10. **การรู้แจ้งคุณค่าของสิ่งนั้นด้วยตนเอง** โดยใช้เหตุผล สติปัญญาประกอบ ความรู้ นึกคิด ทำให้เกิดค่านิยมอย่างแน่นแฟ้น มั่นคง เช่น ความเชื่อถือ ความศรัทธา เป็นต้น

ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2525: 2-4) ได้กำหนดค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2525 ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรม เพื่อความปลอดภัยสันติสุขของคนในชาติ รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองอันเป็นพื้นฐานแห่งความมั่นคงของชาติ ดังนี้

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัด และอดออม
3. การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย

4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

5. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

เพื่อให้บรรลุจุดหมายแห่งคำนิยามดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเห็นสมควรวางแนวทางปฏิบัติไว้ดังนี้

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ

1.1 การศึกษาหาความรู้เป็นนิจ

1.2 ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถและความชำนาญ

1.3 ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เต็มที่ ก่อนที่จะขอความร่วมมือจากผู้อื่น

1.4 มีความเข้มแข็งอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและปัญหาทั้งปวง

1.5 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

1.6 คิดชอบ ทำชอบ และแก้ปัญหาได้

1.7 ขวนขวายประกอบอาชีพโดยสุจริตไม่เลิ่กงาน

1.8 รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม ต่อหน้าที่และการกระทำ

1.9 ปฏิบัติงานให้สำเร็จเรียบร้อย ไม่คั่งค้าง

2. การประหยัดและอดออม

2.1 มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย

2.2 มีความพอดีในการบริโภค ละเว้นการฟุ้งเฟ้อที่เกินความสามารถ

2.3 ใช้ทรัพยากรและเวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

2.4 คำนึงถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนจ่าย ใช้เท่าที่จ่ายจริง

2.5 ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือย หรือตระหนี่ถี่เหนียวเกินไป

2.6 จัดงานและพิธีต่าง ๆ โดยใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น

2.7 เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์

2.8 รู้จักใช้ ดูแลรักษา และบูรณทรัพย์สินทั้งของตนและของส่วนรวม

2.9 วางแผนการใช้จ่ายให้รอบคอบ มีสัดส่วนและออมไว้บ้างเพื่ออนาคต

3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

3.1 รักษาความสะอาดของบ้านเมือง

3.2 ช่วยกันรักษาและไม่ทำลายสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม

3.3 รู้จักสิทธิและหน้าที่ และละเว้นการใช้อิทธิฤทธิ์

รับบริการและให้บริการตามลำดับก่อนหลัง

สนับสนุนและส่งเสริมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย

ไม่แก้ปัญหาโดยวิธีรุนแรง หรือไม่ชอบด้วยระเบียบวินัย

มีมารยาทในการขับขี่ยานพาหนะ ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร

ทำหน้าที่พลเมืองดี โดยแจ้งต่อเจ้าหน้าที่เมื่อรู้เห็นการกระทำผิดระเบียบวินัย
และกฎหมาย

รับผิดชอบและปฏิบัติตามระเบียบวินัย และกฎหมายในฐานะเจ้าหน้าที่

4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

ไม่เบียดเบียนประทุษร้ายต่อคนและสัตว์

มีเมตตากรุณา

ไม่เห็นแก่ได้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวม ยิ่งกว่าส่วน
ตน

ไม่พูดปด ไม่ยุยงให้แตกร้าง ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเหลวไหล

มีความประพฤติในความสัมพันธ์ทางครอบครัวและเพศ

เว้นสิ่งเสพติด มีสติสัมปชัญญะ

มีความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว

มีความอดทน อดกลั้น

มีความกตัญญูกตเวที

มีความซื่อสัตย์ สุจริต

ละชั่ว ประพฤติดี ทำจิตใจให้ผ่องใส

เชื่อกฎแห่งกรรม เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

5. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

5.1 สถาบันชาติ

5.1.1 ศึกษาให้เข้าใจประวัติการดำรงอยู่ของชาติ

5.1.2 สอดส่องป้องกันภัย และแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือน

- 5.1.3 ป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติ
- 5.1.4 ส่งเสริมและรักษาเกียรติของชาติ ภาควงมีใจในความเป็นไทย และนิยมไทย
- 5.1.5 สร้างเสริมความสามัคคีของคนในชาติ
- 5.1.6 ปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองดีโดยได้รับราชการทหาร ประกอบอาชีพสุจริต และเสียภาษีอากรเพื่อพัฒนาประเทศ
- 5.1.7 ยกย่องให้เกียรติผู้ที่ทำหน้าที่ป้องกัน และเสียสละเพื่อประเทศชาติ
- 5.1.8 ปฏิบัติตามคติพจน์ที่ว่า “การรักษาวัฒนธรรมคือ การรักษาชาติ”

5.2 สถาบันศาสนา

- 5.2.1 ศึกษาศาสนาให้มีความรู้ความเข้าใจอันถูกต้อง เพื่อประเทศชาติ
- 5.2.2 ปลูกความเชื่อความเลื่อมใสในศาสนาด้วยปัญญา
- 5.2.3 ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาในชีวิตประจำวัน
- 5.2.4 สอดส่องป้องกันภัย และแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของสถาบันศาสนา
- 5.2.5 ช่วยกันส่งเสริมทุนบำรุงศาสนา
- 5.2.6 ไม่ทำลายปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และศิลปกรรมทางศาสนา
- 5.2.7 เผยแพร่ความรู้และการปฏิบัติตามหลักศาสนา
- 5.2.8 เคารพเทิดทูนศาสนา ไม่กระทำการใด ๆ ในทางดูหมิ่นเหยียดหยาม
- 5.2.9 สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ

5.3 สถาบันพระมหากษัตริย์

- 5.3.1 ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจอันเกี่ยวกับ สถาบันพระมหากษัตริย์
- 5.3.2 รักษาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 5.3.3 สอดส่องป้องกันภัย และแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์
- 5.3.4 แสดงความจงรักภักดีเทิดทูนพระเกียรติ และเผยแพร่สถาบันพระมหากษัตริย์
- 5.3.5 ร่วมกันประกอบความดีเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล ในวโรกาสสำคัญที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

ค่านิยมที่ครูควรยึดมั่น

ค่านิยมของครู คือ แนวคิดหรือความประพฤติอันดีงามที่ครูควรยึดถือเป็นหลักประจำใจ และปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ยึดถือนั้นเป็นประจำ

ค่านิยมที่ครูควรยึดมั่น มีดังนี้

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและออม
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามศีล 5 ในพระพุทธศาสนา (หรือข้อกำหนดของศาสนาที่ครูนับถือ)
5. ความซื่อสัตย์สุจริต
6. ความยุติธรรม
7. การรักษาสุขภาพอนามัยให้สมบูรณ์
8. ความนิยมไทย
9. การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย
10. การศึกษาหาความรู้ในวิชาชีพและความรอบรู้ทั่วไป
11. ความมีสันโดษ
12. การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการมีอิสรภาพทางวิชาการ
13. ความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน
14. การมีอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ
15. การยึดมั่นในคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ
16. ความเสียสละ
17. ความกตัญญูทักท้วงที่ต่อบุคคลที่มีพระคุณและสิ่งแวดล้อม
18. ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
19. ความกล้าหาญ กล้าพูดกล้าแสดงในสิ่งที่ถูกต้อง
20. ความสามัคคี
21. การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ค่านิยมที่ครูไม่ควรยึดมั่น

ค่านิยมที่ครูไม่ควรยึดมั่น คือ สิ่งที่ครูไม่ควรจะยึดถือประจำใจ เพราะเห็นว่าไม่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นครูและการประกอบอาชีพการงานของครู

ค่านิยมที่ครูไม่ควรยึดมั่น มีดังนี้

1. การถือฤกษ์ถือยาม
2. ความสนุกสนานเพลิดเพลิน
3. ความฟุ่มเฟือย
4. ความนิยมในศิลปวัฒนธรรมต่างชาติ
5. ความนิยมของนอก
6. การทำตามสบาย
7. การยึดสิ่งศักดิ์สิทธิ์
8. การแสวงหาโชค
9. การใช้สิ่งเสพติดมีนเมาเป็นสื่อสัมพันธ์มิตรภาพ
10. การยกย่องผู้ประพฤติปฏิบัติผิดคุณธรรมให้เป็นบุคคลสำคัญ

การพัฒนาค่านิยมในวิชาชีพครู

การพัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญขึ้น ถ้าเป็นการพัฒนาคน หมายถึง การทำให้เกิดการเจริญงอกงามแก่ตน โดยมีลักษณะที่มีความเจริญงอกงามมาจากภายใน กล่าวคือ จิตใจของผู้ที่ได้รับการพัฒนานั้นยอมรับเพื่อความเจริญ หรือเพื่อสำเร็จตามจุดประสงค์ของการพัฒนา การพัฒนาค่านิยมในวิชาชีพครูจึงหมายถึง การกระทำให้ครูยอมรับความสำคัญของวิชาชีพครู เพื่อความเจริญงอกงามของผู้ประกอบวิชาชีพครู และสถาบันวิชาชีพครูด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การพัฒนาค่านิยมในวิชาชีพครูก็คือ การทำความเชื่อความมั่นใจในคุณค่าของความเป็นครูให้ดีขึ้น บุคคลที่ควรได้รับการพัฒนานั้น คือ นักศึกษาที่เลือกเรียนวิชาชีพครูพวกหนึ่ง กับครูอาจารย์ที่กำลังทำหน้าที่การสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ อีกพวกหนึ่ง

ยนต์ ชุ่มจิต (2541: 180-183) กล่าวว่า ครูอาจารย์สามารถพัฒนาค่านิยมในวิชาชีพครูให้สูงขึ้นได้ โดยการนำอาชีพทางการสอนหรือวิชาชีพครูไปเปรียบเทียบกับงานอื่น ๆ ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เกียรติและศักดิ์ศรี

การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพครู มีใช้อยู่ที่การได้รับเงินเดือนครั้งละมาก ๆ แต่อยู่ที่ความสุจริตของอาชีพ ตามพุทธภาษิตที่ว่า “สุกัมมิโก กิตติมาเวหาติ” แปลว่า “อาชีพที่สุจริตมีเกียรติทั้งสิ้น”

2. เป้าประสงค์ของวิชาชีพ

วิชาชีพหรืองานอาชีพบางอย่าง มีเป้าประสงค์เพื่อฐานะทางเศรษฐกิจหรือความร่ำรวยของผู้ประกอบอาชีพการทำงานนั้น ๆ ส่วนเป้าประสงค์ของวิชาชีพครูที่แท้จริงมิได้อยู่ในฐานะความร่ำรวย และการมีงานทำถือว่าเป็นเป้าประสงค์รอง เป้าประสงค์สูงสุดของครู คือ การยกระดับปัญญาของศิษย์ไปสู่คุณธรรมอันสูงสุด

3. ความก้าวหน้าในอาชีพ

ในบรรดาอาชีพรับราชการด้วยกัน อาชีพครูนับว่ามีความก้าวหน้ามากกว่าอีกหลาย ๆ อาชีพ ทั้งในด้านการเงิน และระดับชั้น หลักฐานในเรื่องนี้จะสังเกตได้จาก มีบุคคลที่รับราชการอื่น ๆ พยายามหาโอกาสศึกษาต่อทางวิชาชีพครู เพื่อหาโอกาสสอบแข่งขันบรรจุเข้าเป็นครูกันจำนวนมาก

4. สถานภาพทางวิชาชีพ

วิชาชีพครูได้รับการยกย่องให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงเช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ แพทย์ พยาบาล ทนายความ ตุลาการ สถาปัตยกรรม วิศวกรรม และผู้ตรวจสอบบัญชี เพราะวิชาชีพเหล่านี้ต้องใช้เวลาในการศึกษาเป็นระยะเวลานาน ต้องมีการฝึกฝนอบรม ต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป จากการเปรียบเทียบงานอาชีพครูกับงานอาชีพอื่น ๆ ดังกล่าวมาแล้วจะเห็นว่าวิชาชีพครูมิได้มีความด้อยไปกว่าวิชาชีพอื่น ๆ เลย ไม่ว่าจะเป็นในด้านความมีเกียรติมีศักดิ์ศรีในสังคม การกระทำประโยชน์ให้แก่สังคมและบ้านเมือง ความเจริญก้าวหน้าในการประกอบอาชีพหรือสถานภาพทางวิชาชีพ เมื่อเป็นเช่นนั้นนักศึกษาครูและครูอาจารย์ทุกคนจึงควรมีความมั่นใจ เชื่อมั่นในคุณค่าของความเป็นครู ปฏิบัติหน้าที่ของครูอาจารย์ พัฒนาความสามารถในการสอน เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเอง ของศิษย์และของชาติบ้านเมือง

การพัฒนาค่านิยมในความเป็นครูนั้น นอกจากจะพัฒนาความรู้สึกของผู้ประกอบวิชาชีพตามหลักการที่กล่าวมาแล้ว บุคคลที่เกี่ยวข้องกับครูทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันพัฒนาโดยอาศัยแนวทางดังต่อไปนี้

1. ผู้มีหน้าที่บังคับบัญชาครูอาจารย์ทุกระดับชั้น จะต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม
2. ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับจรรยาบรรณของครู เพื่อให้ครูอาจารย์ทุกระดับชั้นได้รับรู้และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง หากครูอาจารย์บุคคลใดฝ่าฝืน หลังจากได้รับการว่ากล่าวตักเตือนพอสมควรแล้วยังไม่ดีขึ้น ก็ควรลงโทษตามความเหมาะสม
3. จัดกิจกรรมที่เป็นการเสริมสร้างค่านิยมและคุณธรรม ความเป็นครู เช่น การจัดประกวดครูดีเด่นในด้านต่าง ๆ การฝึกอบรมมารยาทแก่ครู การฝึกสมาธิและการปฏิบัติธรรม หรือการฟังปาฐกถาธรรม เป็นต้น
4. จัดให้มีการทบทวน ชี้แจง ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของครูอย่างสม่ำเสมอ
5. ประกาศเกียรติคุณแก่ครูอาจารย์ ผู้มีความสามารถดีเด่นในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการจัดให้มีการส่งเสริมสวัสดิการแก่ครูอาจารย์ และครอบครัวที่มีคุณธรรมดีเด่น เช่น การมอบทุนการศึกษาให้แก่บุตร เป็นต้น
6. การสอบบรรจุและการปฐมนิเทศครูบรรจุใหม่ ควรบรรจุเรื่องคุณธรรมและค่านิยมของครูไว้ด้วย เพราะอย่างน้อยก็ช่วยให้ครูได้หันมาสนใจในสิ่งเหล่านี้บ้างตามสมควร
7. ทำการวิจัยเพื่อหาทางแก้ไข ปรับปรุงคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของครู
8. จัดหาเอกสารเพื่อการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของครูอาจารย์ได้อ่านกันอย่างทั่วถึง
9. สถาบันที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ต้องเร่งรัดพัฒนาวิชาชีพครูให้ก้าวหน้าโดยการส่งเสริมความก้าวหน้าของครูอาจารย์ให้มากที่สุด

10. การให้ทุนและการให้งานแก่นักศึกษาที่เลือกเรียนครู วิธีการนี้จะช่วยให้บุคคลมีความสนใจในความเป็นครูมากขึ้น เพราะมีเครื่องล่อใจ และจะได้บุคคลที่มีสติปัญญาค่อนข้างสูง รวมทั้งบุคคลที่มีความประพฤติและบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับความเป็นครูยิ่งขึ้น ตามวิธีการนี้ บุคคลที่มีสิทธิได้รับการคัดเลือกเข้าเรียน ควรจะต้องมีผลการเรียนเฉลี่ยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่ต่ำกว่า 3.00 เมื่อสอบคัดเลือกเข้าเรียนได้จะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ผลการเรียนในแต่ละปีจะต้องไม่ต่ำกว่า 2.75 หากทำไม่ได้ตามเกณฑ์ก็จะถูกตัดสิทธิในการรับทุน และการบรรจุเข้าทำงาน

แนวคิดการปลูกฝังค่านิยมต่อศิษย์

แนวคิดวิธีการปลูกฝังค่านิยมเป็นเรื่องยาก เพราะเป็นเรื่องของจิตใจ ศรัทธาและความเชื่อ ครูจะต้องเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน โดยวิธีการต่อไปนี้

1. การอบรมสั่งสอน คือ พยายามยกตัวอย่างอธิบายที่เป็นรูปธรรมให้นักเรียนเห็นแนวความคิดทางปฏิบัติให้ได้ เช่น ต้องการให้นักเรียนเลิกเล่นการพนัน ครูต้องอธิบายให้เข้าใจว่า จะต้องปฏิบัติอย่างไร จึงเลิกเล่นการพนันได้ ในการเรียนการสอนครูควรสอดแทรกค่านิยมที่ดีไว้ด้วยเสมอและติดตามการปฏิบัติตัวของนักเรียนด้วย

2. การชักจูงให้เชื่อตาม ครูที่มีความสามารถชักจูงให้ศิษย์ประพฤติคล้อยตามได้ จะต้องเป็นครูที่สร้างศรัทธาหลาย ๆ ด้านต่อศิษย์ เช่น มีวาทศิลป์ มีจิตวิทยาสูง มีบุคลิกภาพสอนดี และเป็นแบบอย่างที่ดี เมื่อศิษย์เกิดความเชื่อถือแล้วครูย่อมจูงใจให้ประพฤติปฏิบัติ และยึดถือค่านิยมที่ดีได้ง่าย เช่น ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อ ความเสียสละ ความกล้าหาญ ตลอดจนสร้างค่านิยมในวัฒนธรรมไทย

3. การกระทำตัวเป็นตัวอย่าง พฤติกรรมของครูเป็นสิ่งสำคัญ ครูจะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างอยู่เสมอ คือ ครูจะต้องไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มเหล้า ศรัทธาของศิษย์จึงจะมีในตัวครู การอบรมสั่งสอนใด ๆ ย่อมมีประโยชน์ ครูควรยึดมั่นในคุณธรรมยอมเป็นแม่บทที่ดีในด้านความประพฤติของศิษย์ ความโน้มเอียงต่าง ๆ ของศิษย์ก็จะเป็นไปแต่ในทางที่ดีเช่นกัน

4. การให้รางวัลและลงโทษ เป็นวิธีการจูงใจเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่ต้องการ หรือความต้องการที่มีผลตอบสนอง การจูงใจมีทั้งทางบวก เช่น การให้รางวัล การชมเชย เป็นต้น และการจูงใจในทางลบ เช่น การทำโทษ คัดโทษ ตำหนิ เป็นต้น การกระทำทั้งสองอย่างนี้ อย่ากระทำพร่ำเพรื่อ ควรดูโอกาสและเวลาที่เหมาะสมด้วย

ค่านิยมและจริยธรรมที่ครูควรปลูกฝังแก่ศิษย์

ครูมีหน้าที่โดยตรง ในการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรม เพราะครูมีหน้าที่ในการสอน อบรม สั่งสอน จึงควรถ่ายทอดค่านิยมและจริยธรรมให้แก่ศิษย์ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เคารพผู้อาวุโสและครูอาจารย์
2. รักบิดามารดาและญาติพี่น้อง
3. จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
4. มาโรงเรียนด้วยเสื้อผ้าสะอาดเรียบร้อย
5. รักษาโรงเรียนและชั้นเรียนให้สะอาดเรียบร้อย
6. นั่ง ยืน และเดิน ให้สง่า
7. บริหารร่างกายทุกวัน
8. ทำการบ้านให้เสร็จเรียบร้อยตามกำหนด
9. ตั้งใจเรียน
10. เชื่อฟังคำแนะนำและประพฤติปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ
11. ประพฤติดีทุกวาระ

สรุป

ค่านิยม หมายถึง แนวความคิด หรือความประพฤติที่บุคคลเลือกยึดถือ เพราะเห็นว่ามีคุณค่าควรแก่การกระทำ หรือประพฤติปฏิบัติ ค่านิยมของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาได้ ครูอาจารย์ทุกคนหรือผู้ที่กำลังจะเป็นครูในอนาคต ควรทำการศึกษารื่องค่านิยมให้เข้าใจ โดยเฉพาะค่านิยมที่ตั้งบนรากฐานของหลักธรรมของพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ ครูควรนำค่านิยมที่ดีไปเป็นหลักในการดำรงชีวิต และส่งเสริม พัฒนาค่านิยมให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย นอกจากนี้ ครูควรสั่งสอนค่านิยมที่ควรยึดมั่นแก่ลูกศิษย์ เพื่อใช้ค่านิยมเป็นพื้นฐานในการพัฒนามนุษย์ สังคม ชุมชน และประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป